

Двамата хайдутини — стражи, които съ писукане бяха предали знака за приближаващата опасност, се измъкнаха безшумно един след друг от храстите.

— Идате, — тихо и съвсем спокойно каза първият на Страхила. — Дребна работа...

— Колцина са?

— Селяните са петима. Навързани са на върволица един за друг като гъски. Карат ги трима пеша читаци.

— Все мехмедови хора, — обади се шепнишката вторият четник.

— Само Алия е на коня.

— Ах! — трепна кждравото му стаче на войводата. — Дойде, значи, видовден. Момчета! — изсърка той към скалит. — Внимавайте! Алия ще е за мене.

Не мина много — изадът търнаците покрай чупките на пътя се заредиха един за друг заловените от бейските сеизи селяни. Ржцет на всички бяха вързани отзад, а освен това и пристегнати с осукани около тълата им вжжета. Привързани бяха нажсо и един за други, та пристъпваха неравно и непрестанно се придръпваха. А последният от навързаните — висок, кокалест старец — при всяка стъпка отмъташе някак смъшно тълото си — болеше го навърно нъщо лъвия крак, та докоснеше ли го до земята — веднага се прехвърляше на здравия крак. Отпред и от двете им страни пристъпваха пъргаво, съ метнати на рамо пушки, пазачите им. Предният тананикаше някакво тънко маане.

Ето че се зададе и Алия, едър чалмалия, дъсна ржка на Мехмеда, управителят на имотите му, страшнелището на раята. Конят ситнеше равн, турчинът са подрусваше на извитото, обковано с сребро седло, придръпваше юздата и напето люшкеше рамене. Пушка нъмаше. Само позлатените главички на пишовите и ятагана му стърчеха, пристегнати въ силияха. Можеби блъскът по оржжието и нагръдните му накити го подсъти да погледне към догарящия залъз. Очит му се смръшиха и отмъстиха на стъмената клисура: тепърва тръбваше да я превалят, за да стигнат по-късно въ града; пришпори коня и вдигна дългия бич.

— Хайде, бабана...! Престъпвайте, че се стъмни! Път ни чака!

Коня настигна и блъсна съ лъснатата си гръд накуцващия старец.

— Блъскай бе! Какво гледаш? — прорева Алия срещу единия пазвантин.

Той дигна приклада и го стовари, дето му попадна. И другите пазванти заудряха, кой де свърне. Предните селяни бързо се дръпнаха напред. Конят застъпи една размотана връв на царвул и тѣ, без да искат, повлѣкоха стареца. Болният крак се подаде, старият селянин не можа да се задържи, завърт се на страни и падна като подсъчен.

Алия развърте бича.

— Ставай, мама ти кучешка! Можеш да се биеш, а не можеш да вървиш!

Хайдушки гости

Разказът „Хайдушки гости“, който даваме на тази страница и въ който се показва как дружината на Страхил войвода освобождава петима арестувани селяни, навързани и водени от турски стражи, е взет из романа на писателя Орлин Василев „Хайдутин майка не храни“, по който роман бѣ снетъ хубавия блг. филм „Страхил войвода“. На стр. 4 и 5 даваме голѣмо цѣтнѣо клише, което изобразява нѣколко сцени из филма. Авторът на отличния роман „Хайдутин майка не храни“, нашият добър писател

Орлин Василев

е роден през 1904 г. въ с. Враняк, Бѣлослатинско. Издалъ е още следните книги за възрастни: „Бѣлата пѣтека“ — романъ; „Прости сърдца“ — разкази; „Торъ“ — романъ; „Дивата гора“ и др. Неговите книги сѣ поучителни, правдиви и убедителни, затова се четат съ наслада.

— Недей, Али!

— Почакай да го дигнемъ...

— Ударенъ е човѣкътъ.

— Боленъ е! молѣха се тѣ.

А най-младият от тѣх — още момче, съ гладко, макаръ и загорѣло лице, се емна напред и блъсна съ гърди муцуната на коня.

— Стига го тъпка! — викна звънко той. — Не видиш ли, че не може да се изправи. Изправете го бе! — проточи той вратъ към пазвантите, които се чудѣха, какво да правятъ.

Конят трепна от удара, а и ядосаната ржка на Алия придръпна юздата, та конят се изправи на задните си крака и надвеси копита над главата на мозъка.

— Зждишъ се, а? — прорева чалмалията, праметна вмиг бича под мишницата на лъвата си ржка и пипна позлатената дръжка на ятагана.

— А-а! — викнаха ужасените селяни, замѣтаха се и повлѣкоха стареца по каманациѣ.

Но ржката на Алия нѣма време да измъкне страшното оржие: откъм скалит една силенъ самотенъ гръмъ. Ржката изпусна дръжката на ятагана и прѣститъ ѝ се впиha въ сърмата на елечето. Конят, както стоеше изправенъ на задните си крака, се изви неочаквано встрани и отъ внезапното му движение чалмалията се свлѣче от седлото, но не падна веднага, защото и двата му крака се задържаха въ стремената. Конят се подплаши и препусна назадъ из пътя, по който бѣха вече минали. Тѣлото на Алия се откачи и тупна въ коловоза.

Последният пазвантинъ затича през глава да догони коня. Сподириха го два-три гърмежа. Единъ куршумъ го клѣсна по ржката, но той не спрѣ, докато не чу гърмотевичния ревъ;

— Стой намѣсто, че тѣ убихъ!

Не бѣше за върване, че тежкият байрактаръ може така лесно да скочи от скалитъ през цѣлия пѣръ и да се стовари като пѣленъ чувалъ върху бѣглеца.

Другите двама пазванти още при първия гърмежъ се присвиха задъ навързаните селяни. Единият се бѣ хваналъ за раменетъ на младия момък и шепнѣше съ побѣлели устни:

Момче недей? ... Недей! ... Азъ не съмъ! ... Пратиха ме! ...

Но и младежът не бѣше по-малко смаянъ отъ него. Какво ставаше? Какви бѣха тия хора, дето скачаха от скалитъ съ ножове вържце?

И пазванти и селяни застинаха съ зинали уста: на скалата, отдето една гърмежътъ, се изправи нѣкакъвъ високъ мжжъ, каточе от камъка израстна. Дулото на пушката му още димѣше, а огненото небесно зарево искрѣше по скжпата му хайдушка премѣна, преливаше въ бронзовия загаръ на лицето и разголени вратъ.

Хайдутинѣ вече рѣжеха вървите на навързаните, когато куцият старецъ викна, та процепа клисурата:

— Страхиле! Ти ли си, сине? Ти ли си, войводо? Момчета, момчета! — викаше като побърканъ старият, забравилъ и болния си кракъ и болките от ударитъ. — Та това е Страхилъ, бѣ, нашиятъ Страхилъ! Ангеле, гледай го, бе!

Страхилъ подскочи пѣргаво по два-три камъка и се опѣти към селяните. Спуснаха се да го посрѣщатъ.

— Бащице нашъ! ... Закрилико! ... Богъ да те поживи! ...

Цѣлуваха ржцетъ, му дрехитъ; глѣдѣха съ разтрепери прѣсти пушката му. Въ това време Горанъ донесе съ една ржка заловения пазвантинъ и го хвърли въ краката на стареца. Ангелъ, младият момък, глѣдаше захласнатъ войводата, глѣдаше Горана, оглеждаше единъ по единъ и хайдутинѣ. Изведнѣжъ трепна, каточе си спомни нѣщо. и се спусна към войводата:

— Бай Страхиле, остави насъ! Спаси и нея! Почерниха я!

И старецът се сѣти:

— Право дума момчето, войводо! Благодаримъ ти, дето ни отърва от мжкитъ, но ти трѣбва и момчето да спасишъ. Отвлѣкоха го, проклѣтитъ му поганци!

— Ами вие... кжде бѣхте? — процеди троснато войводата. — Докога ще ви газятъ! Спа-си я, войводо! — изкриви той уста. — Ти бре! — сопна се той на Ангела. — Готовъ си вече да заплачешъ. Я се погледни! Кжде бѣше, когато откраднах момчето? Казвай, кжде бѣше? Млѣко ли бозаѣше? Дърво нѣмаше ли, камъкъ ножъ? Зжди нѣмаше ли?

(Следва)